

Καυσόξυλα: Αλήθειες και ψέματα

Οι περισσότερες κατοικίες στις μέρες μας διαθέτουν τζάκι, κι έτσι οι οικογένειες απολαμβάνουν τη ζεστασιά και τη θαλπωρή του. Γνωρίζουμε όμως ότι το είδος του ξύλου που θα επιλέξουμε για το τζάκι μας παίζει καθοριστικό ρόλο τόσο στη λειτουργία όσο και στην απόδοσή του;

Είναι αλήθεια ότι δεν είναι κατάλληλα όλα τα ξύλα για καύση ύλη. Άλλα είδη είναι κατάλληλα για «προσάναμμα», άλλα είδη είναι κατάλληλα για την «κυρίως καύση» που θέλουμε να κρατήσει για πολλές ώρες. Επιπρόσθετα, η φωτιά στο τζάκι εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό κι από το μέγεθος των καυσόξυλων που επιλέγουμε, καθώς επίσης και από την υγρασία τους. Τα πιο συνηθισμένα είδη στη χώρα μας είναι η δρυς, η ελιά, η οξιά και το έλατο ανάλογα με την περιοχή και τη διαθεσιμότητα που υπάρχει. Διαλέγουμε συνεπώς τα καυσόξυλα που επιθυμούμε και τα προμηθευόμαστε έγκαιρα, ώστε να είναι όσο το δυνατό πιο ξερά. Η καλύτερη εποχή είναι το πολύ μέχρι τα μέσα του Σεπτεμβρίου. Σίγουρα, τους καλοκαιρινούς μήνες βρίσκουμε στην αγορά τα πιο ξερά ξύλα. Καλής ποιότητας καυσόξυλα έχουμε κι από άλλα είδη, π.χ. αείφυλλα πλατύφυλλα (πουρνάρι, αριά, κουμαριά, φιλύκι) και οπωροφόρα δέντρα (μηλιά, κερασιά, αμυγδαλιά).

Το ξύλο της δρυός προτιμάται στις περισσότερες των περιπτώσεων, διότι αφενός μεν δίνει ωραία φλόγα, χωρίς προβλήματα και αφετέρου έχει μεγάλη διάρκεια καύσης. Μεγάλο ρόλο παίζει και η διαθεσιμότητα των καυσόξυλων. Έτσι, στα νησιά μας συνηθίζεται η ελιά, ενώ στις περιοχές που γειτονεύουν με την οροσειρά της Πίνδου η οξιά συναγωνίζεται τις δρύες. Πολύ καλός είναι ο συνδυασμός δύο ειδών, όπως π.χ. οξιά και δρυς, οξιά και ελιά, ελάτη και δρυς, ελάτη και ελιά, γιατί η οξιά και η ελάτη καίγονται γρηγορότερα και ευκολό-

τερα διευκολύνοντας έτσι τη δρυ ή την ελιά που καίγονται με πολύ αργούς ρυθμούς. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να δίνεται και στην αποθήκευση των καυσόξυλων τόσο στον τρόπο στοιβάξης, όσο και στη θέση αποθήκευσής τους. Είναι αλήθεια ότι τα καλύτερα καυσόξυλα είναι αυτά που έχουν αποθηκευτεί για διάστημα μεγαλύτερο των 2 χρόνων και έχουν πλήρως ξηραθεί. Τα ξύλα πρέπει να αποθηκεύονται σε στεγασμένο και καλά αεριζόμενο χώρο και η περιεχόμενη υγρασία τους να είναι κάτω από 25%. Είναι αλήθεια ότι σήμερα στην ελληνική αγορά τα καυσόξυλα πωλούνται «χλωρά», με υγρασίες 30% έως 70%! Δεν έχει σημασία που άλλαξε ο νόμος, δηλ. να πωλιούνται με τον όγκο (κυβικό). Είναι ψέματα ότι η κατάσταση στην ελληνική αγορά των καυσόξυλων έχει βελτιωθεί.

Ποια είναι τα πιο κατάλληλα είδη ξύλου για το τζάκι;

Ορισμένα είδη ξύλου παράγουν πολύ καπνό και έχουν δυσάρεστη οσμή. Άλλα δεν καίγονται εύκολα με αποτέλεσμα να μην παράγουν την απαιτούμενη θερμότητα. Ανάλογα με το μέγεθος των χώρων που θέλουμε να ζεστάνουμε, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ως προσάναμμα ή στα αρχικά στάδια της καύσης «μαλακή ξυλεία», δηλ. κωνοφόρα, όπως πεύκο ή έλατο που «αρπάζουν» πολύ εύκολα και δίνουν γρήγορα μεγαλύτερη φλόγα. Έχουν όμως το μειονέκτημα ότι μπορεί να «σκάνε». Γι' αυτό συνήθως προτιμάμε πιο κατάλληλα

προσάναμμα, π.χ. λεπτά κλαδιά που τοποθετούνται ανάμεσα στα ξύλα για την έναρξη της καύσης ή και «πλακέτες προσανάμματος» που διατίθενται στο εμπόριο, και μετά στην κυρίως καύση χρησιμοποιούμε «σκληρά ξύλα», δηλ. πλατύφυλλα όπως δρυ, πουρνάρι, ελιά που έχουν μεγάλο βάρος, είναι πυκνά και καίγονται με ήρεμη φλόγα. Γενικά, ξύλα με μικρή πυκνότητα επειδή διαθέτουν μεγάλο ποσοστό κενών χώρων (άρα και οξυγόνο), καίγονται ευκολότερα από ξύλα μεγάλης πυκνότητας. Σ' αυτό βοηθά και η παρουσία του εξαιρετικά εύφλεκτου ρετσαγιού. Γι' αυτό ορισμένοι χρησιμοποιούν «δαδοποιημένο ξύλο» (δαδί), δηλ. ξύλο πεύκου με υψηλή συγκέντρωση ρετσαγιού, ως προσάναμμα. Είναι αλήθεια ότι τα πεύκα είναι πολύ επικίνδυνα για κυρίως καύση. Δεν θα πρέπει να καίμε καυσόξυλα πεύκων διότι παραμονεύει ο κίνδυνος της πυρκαγιάς (βλ. ανεξέλεγκτη καύση). Πέρυσι στην Ελλάδα είχαμε 75 περιστατικά πυρκαγιών εξαιτίας των τζακιών. Είναι αλήθεια ότι η δρυς («δένδρο»), η ελιά και το πουρνάρι είναι τα καλύτερα καυσόξυλα στην ελληνική αγορά. Μάλιστα, φέτος άρχισε να γίνεται πώληση και ξύλων ακακίας από δασικές φυτείες, ως καυσόξυλου, γεγονός που δεν είναι ορθολογικά σωστό, μιας και το ξύλο της ακακίας είναι πολύτιμο και είναι αλήθεια ότι θα μπορούσε να αξιοποιηθεί πολύ καλύτερα για άλλη χρήση.

Μέτρα προστασίας και τι πρέπει να θυμόμαστε;

Όταν μιλάμε για τζάκι και καύση, μιλάμε για φωτιά μ' ό,τι αυτό συνεπάγεται. Συνεπώς, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Για λόγους ασφάλειας αλλά και καλύτερης απόδοσης, προτιμούνται τα τζάκια με κλειστή εστία. Το σπινθηροβόλημα του τζακιού είναι σίγουρα ευχάριστο και ρομαντικό αλλά μπορεί να αποβεί επικίνδυνο για τα χαλιά, τις μοκέτες, τα έπιπλα και το σπίτι μας. Το τρίξιμο των καυσόξυλων και το «σκάσιμό» τους προκαλούν εκσφενδονισμό αναμμένων κομματιών, γι' αυτό καλό είναι να προστατεύουμε το σαλόνι και το καθιστικό μας από τη φωτιά τοποθετώντας ειδικό τζάμι ή και πλέγμα για προστασία. Δεν αφήνουμε ποτέ χωρίς επίβλεψη το τζάκι, ειδικά αυτό με ανοικτή εστία. Επιπρόσθετα, πρέπει να αποφεύγεται η καύση παλιών επίπλων ή συγκολλημένων προϊόντων, π.χ. μοριοπλακών (νοβοπάν), ινοπλακών MDF, κόντρα-πλακέ διότι περιέχουν ρητίνες, συνθετικά υλικά και χημικές ουσίες που όταν καίγονται παράγουν τοξικές αναθυμιάσεις (διοξίνες). Είναι αλήθεια λοιπόν ότι τέτοια υλικά είναι «κίνδυνος-θάνατος!»

Τι είναι τα «οικολογικά καυσόξυλα» (pellets);

Μια καλή εναλλακτική λύση είναι τα λεγόμενα «οικολογικά καυσόξυλα». Αυτά τα «καυσόξυλα» τα pellets, είναι συμπιεσμένη ξυλώδης ύλη, 100% αποτελούμενη από ξύλο ή υπολείμματα κατεργασίας του. Τα pellets πηλεονεκτούν στο ότι έχουν χαμηλότερες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά την καύση, καίγονται πολύ αργά και η καύση τους διαρκεί μέχρι 6-8 ώρες, ενώ δεν «σκάνε» και δεν πετάνε σπιθές. Η υγρασία τους είναι περιορισμένη στο ελάχιστο (περίπου 8-10%), παράγουν πολύ λιγότερο καπνό και δεν περιέχουν

χημικές ουσίες ή πρόσθετα. Όμως δεν είναι όλα τα pellets κατάλληλα για καύση. Υπάρχουν αρκετές παρτίδες στην αγορά που το προϊόν δεν φέρει σήμα πιστοποίησης και είναι αμφιβόλου ποιότητας. Τα ελεγμένα pellets είναι άριστα προϊόντα. Τα καλά πιστοποιημένα pellets ειδικά αυτά που προέρχονται από οργανωμένες αγορές της Ευρώπης (Γερμανία, Αυστρία, Τσεχία) έχουν ελεγχθεί ποιοτικά και είναι άριστης ποιότητας, στις περισσότερες των περιπτώσεων. Οι καταναλωτές οφείλουν να ελέγχουν τα έγγραφα που συνοδεύουν κάθε προϊόν (οποιασδήποτε προέλευσης) και να ζητούν από τους προμηθευτές τα πιστοποιητικά ποιότητας των pellets που αγοράζουν. Τα ειδικά αυτά καυσόξυλα απαιτούν ειδική εστία καύσης και βέβαια την ανάλογη επένδυση (3.000 έως και 5.000 ευρώ).

Πώς μπορούμε να έχουμε καλύτερη απόδοση στο τζάκι μας;

Το τζάκι και η κατασκευή του είναι το πρώτο ζητούμενο. Το τζάκι αποτελεί μία μικρή κατασκευή που πρέπει να είναι καλοσχεδιασμένη, ώστε «να τραβά καλά», όπως συνθίζεται να λέμε, ανεξάρτητα από το μέγεθος της φωτιάς. Το πόσο καλά τραβάει το τζάκι επηρεάζεται κι από την επιφάνεια που καταλαμβάνει η φωτιά μέσα στην εστία. Επίσης, είναι χρήσιμο τις πρώτες φορές που θα λειτουργήσουμε το τζάκι να ελέγχουμε πόσο εκτεταμένη φωτιά μπορεί να ικανοποιήσει χωρίς αυτό να καπνίζει. Σημαντικό, επίσης, είναι ο τύπος της εστίας που έχουμε. Η ποσότητα της θερμικής ενέργειας που δίνει ένα τζάκι εξαρτάται σημαντικά από την εστία, που μπορεί να είναι χτιστή με πυρότουβλα (απόδοση 15%), προκατασκευασμένη με μαντέμι (απόδοση 25%) ή ενεργειακά τζάκια προσιμούντα σήμερα, διότι έχουν τη μεγαλύτερη θερμική απόδοση. Ενεργειακά λέμε τα τζάκια που έχουν αεροθάλαμο στο πίσω και κάτω μέρος του χώρου καύσης στον οποίο ανακυκλώνεται και θερμαίνεται ο αέρας του δωματίου, αυξάνοντας έτσι την απόδοση του τζακιού. Ρόλο παίζει και η επιλογή της πόρτας του τζακιού που πρέπει να είναι άριστης ποιότητας για να απομονώνει τον αέρα. Εννοείται ότι τα καυσόξυλά μας πρέπει να είναι ξερά. Η θερμότητα που δίνει το τζάκι εξαρτάται επίσης από το είδος και το μέγεθος των καυσόξυλων που χρησιμοποιούμε, αλλά επιπρόσθετα εξαρτάται κι από τον τρόπο τοποθέτησής τους στην εστία. Αυτό είναι ένα «μυστικό» στην επιτυχία της καλής φωτιάς. Δεν πρέπει τα ξύλα να είναι στριμωγμένα μεταξύ τους για να μπορεί να κυκλοφορεί ο αέρας ανάμεσά τους και να τα τροφοδοτεί με το απαραίτητο για την καύση οξυγόνο.

Τέλος, είναι μεγάλη αλήθεια ότι το ξύλο (ως καυσόξυλο) δεν γίνεται και δεν μπορεί να αντικαταστήσει εξ' ολοκλήρου βασικές καύσιμες ύλες, όπως φυσικό αέριο, pellets κ.α. αλλά μόνο να παίξει συμπληρωματικό ρόλο. Γι' αυτό στις ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου (Δ. Ευρώπη, Β. Αμερική) κυρίαρχο καύσιμο είναι σήμερα το φυσικό αέριο (με ελάχιστες επιβλαβείς εκπομπές και άριστη καύση), ενώ στην Ευρώπη αναμένεται ότι τα pellets θα ξεπεράσουν σε παραγωγή τις επόμενες δεκαετίες πολλά από τα συμβατικά καύσιμα (εκτιμώμενη παραγωγή, >100 εκατ. τόνοι).